Ч. 213 Субота 24 вересня (6 жовтня) 1894. Рік IV.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в Адміністрациї „Ґазети Львівскої“ і в ц. к. Старостах на провінциї:

на цїлий рік зр. 2·40
на пів року зр. 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цїлий рік зр. 5·40
на пів року зр. 2·70
на чверть року зр. 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Війна на Всходї.

Дві великі побіди Японців наробили в хіньскій державі і взагалї на цїлім далекім Всходї такого заколоту, що нинї вже й держави европейскі думають на добре, як би там забезпечити як найуспішнїйше свої і своїх підданих інтереси. З нинїшних телеґрам довідуємо ся, що вчерашна рада анґлїйских мінїстрів ухвалила плян, після котрого має ся перевести обезпеченє анґлїйских підданих в Хінї, а італїяньский посол в Японї мав знов одержати приреченє від японьского правительства, що місто Шанґай, дуже важне для торговлї з Европою, буде охоронене бодай з японьскої сторони від наслїдків війни. Ще давнїйше наспіла була вість, що також і Нїмеччина поробила кроки, щоби забезпечити там свої інтереси а военні кораблї нїмецкі поплили з Япону до північних портів в хіньскім мори.

Та й єсть вже чого побоювати ся. О скілько доси звістно, Японцї взяли ся вже на добре до Кореї і ледви чи пустять єї з рук. В найлїпшім случаю перейде сей край під протекторат Япону, що для Анґлїї і Росиї було би так само недогідно, як і єго формальне прилученє до Япону. В Росиї видять вже, на що заносить ся, видять, що з Японцями не можна вже так поступати, як з першим лїпшим народом в Азиї і для того радять, щоби правительство росийске заздалегідь старало ся порозуміти ся з японьским правительством і недало ся заскочити Анґлїї.

Підчас коли північна армія японьска все ще машерує дальше в напрямі як до Мукдену, часть єї оставша в Кореї робить там порядок і заводить спокій. В тій цїли установлено у важнїйших провінциях японьских комісарів а королеви корейскому придано до ради мужа довіря японьского мікада, дотеперішного японьского мінїстра рільництва і торговлї, ґр. Щіозіро Ґото; він має обняти в Кореї верховний провід мінїстерства і допильнувати, щоби в Кореї були точно переведені всї намірені реформи. Ґото єсть звістною в Кореї особою, бо він мав там копальню золота, котру однакож пять лїт тому назад мусїв продати. Після вістий, які доси наспіли з Кореї, заведено вже майже всюди спокій, лиш ще японьскі власти не можуть упорати ся з ворохобниками Тоґакуто, котрі були причиною, що Японцї вислали були до Кореї своє войско. Ватага тих ворохобників напала була недавно на японьских інжинирів, занятих укріплюванем позиций, але по короткій борбі стративши богато людий розбігла ся на всї сторони.

Так стоять дїла в Кореї. Тимчасом в Хінах стає ситуация чим раз грізнїйша, а правительство анґлїйске дістало від свого посла в Пекінї так непокоячі вісти, що мусїло зараз подумати над тим, як би забезпечити своїх підданих проживаючих в хіньских містах портових. З Індий, як зачували, вислано вже 7000 людий для скріпленя залог на анґлїйских кораблях военних на хіньских водах. З самого Пекіну доносять, що там настав страшенний розлад. Хіньский цїсар і єго мінїстри не знають вже, що робити. Найгірше враженє зробила в столици вість, що з Мукдена, столици Манджуриї, звідки походить родина теперішного цїсаря хіньского, наказано вивезти цїлий скарб цїсарский і династичний архів. Войско і простий нарід думають, що Японцї машерують вже на саму столицю. В містї настав страшенний переполох, тим більший, що й войско, яке ще єсть, за слабе, щоби могло ставити опір Японцям. Найгірше то, що по битві коло Пенґянґ і по затопленю корабля „Ков-шінґ“ нестало здібних артилєристів до обслуги пушок. До того ще й не можна спустити ся на войско, котре вже зачинає бунтувати ся. Також і з декотрих провінций надходять вісти про бунти. Взагалї в Хінї проявляє ся чим раз більше такий розлад, що здає ся як коли-б небесна держава мала вже розпасти ся. Зденґрадований віце-король Лї-Гунґ-Чанґ сидить все ще в Тієнтсінї і не думає звідси рушитись; він видко станув в опозициї до цїсаря і єго правительства, котре слухаючи всїляких інтриґ, постарало ся о єго деґрадацию. Може бути, що тепер по іменованю цїсарского вуйка, князя Кунґа, президентом уряду заграничного трохи змінить ся. Кунґ належав свого часу так само як і Лї-Гунґ-Чанґ до поступової партиї і лиш внаслїдок інтриг старохіньскої партиї стратив був весь вплив на дїла державні.

Де повертає ся тепер японьска армія, не можна докладно знати. То лиш здає ся бути певною річию, що північна часть єї перейшла вже через гори на корейскій границї і єсть в дорозї до Мукдену. Чи она пустить ся звідтам до Пекіну, годї знати і здаєсь, що то в теперішну пору буде для неї навіть річ не можлива. Ще більше загадочні суть рухи военної тої армії, котру вислано недавно до Япону, вже по обох великих битвах. Доси ще не знати, яка цїль тої армії. З Шанґаю, що правда, доносять, що ґубернатор провінциї Кірін дав знати, що армія японьска вийшла на беріг коло міста Лян-чун, але близших вістий о тім нема. Розбита під Пенґ-янґ хіньска

---

5)

Смерть в гіпнозї.

(Конець).

Послухаймо-ж тепер, що говорять о тужерскій гіпнозї, єї чудесах і траґічній смерти гіпнотичного медиюм найперші повагп наукові і фахові лїкарі.

Професор Крафт-Ебінґ, запитаний о свій погляд на подію в Тужері зараз по тім, скоро вість о нїй дістала ся до ґазет, сказав: „Вісти о обставинах, серед котрих настала „смерть в гіпнозї“ суть так суперечні, що трудно виробити собі фаховий суд о сїй нещасливій пригодї, і на всякий случай треба зачекати на вислїдки судового слїдства. Случай сей єсть так нечуваний, що мусїли хиба зійти ся якісь незвичайні обставини, котрі довели до смерти. В медицинських досьвідах єсть то перший случай смерти в гіпнозї. Коли зважимо, що у всїх краях роблять нефахові люди що дня на тисячах людий гіпнотичні досьвіди, а з того не виходить ще нїяка шкода для здоровля анї смерть, то треба таки конче думати, що в сїм випадку зійшли ся якісь незвичайні обставини. Що Саламонівна померла в гіпнозї, о тім нема й сумнїву, але чи наслїдком гіпнози, то ще питанє. Позаяк нема нїякого протоколу з відбутої секциї і опису житя та недуги помершої, анї подрібного опису того, що дїяло ся з тїлом і душею погибшої підчас злощасного досьвіду гіпнотичного, то не можна навіть сказати, якою смертию она померла, а тим меньше не можна вислїдити обставини, серед яких смерть наступила. Коли роздивити ся в тім, що розповідає один очевидець лїкар, то виходить з того ось що:

Двайцять і кількалїтна Елля давала ся радо гіпнотизувати і вже нераз була гіпнотизована. В домі єї родичів роблено собі таки „шпорт“ з гіпнотичним медиюм. Гіпнотизер, як і богато нефахових людий, вірив в можність якогось ясновидженя загіпнотизованої і робив з так вражливою особою, як була Саламонівна, новий, томлячий і роздразняючий досьвід. Найперш розпитував єї про недугу легких свого брата у Вершеци. Саламонівна силувала ся дуже, щоби в гіпнозї показати ся ясновидою і стати ся тим, як то їй здавало ся, пожиточною. Тогди коли їй в станї галюцинацийнім здавало ся, що она видить перед собою недужі легки, була она дуже роздразнена. Під конець свого викладу була она, як кажуть, „очевидно дуже утомлена і стала блїда як смерть“. А всеж-таки гіпнотизер ще єї випитував ся о то, який може бути конець недуги. Уриваним голосом сказала Саламонівна: „Мусимо бути приготовлені на найгірше“. Безпосередно по тім крикнула охриплим голосом і упала з крісла. Язик вийшов їй з рота, живчик ще бив, уста дрожали, як коли-б она хотїла віддихнути, а за кілька хвиль прийшла смерть. В мозку не було анї каплї крови. Що смерть наступила в наслїдок безкровности мозку, о тім нема й сумнїву. На певно можна лиш то сказати, що она не удушила ся (наслїдком корчів язика), не погибла наслїдком виливу крови (між иншим не було конвульзий), анї також від суґґестиї (власної або чужої), що на мій погляд може також бути. Всї дотеперішні обставини промавляють за тим, що смерть настала від удару мозкового, чи то через то, що мозок був перемолений сукровицею, чи від удару нервового. Такі випадки бувають дуже рідкі, але все-таки бувають. Єсть погляд, що причиною таких випадків єсть т. зв. душевний „шок“, а добачено їх без виїмки лиш в случаях сильного зворушеня, особливо від перепудженя, але завсїгди лиш у людий в станї притомнім, а не підчас гіпнози.

„На питанє, чи в сїм випадку настала смерть від гіпнози, можна лиш сказати, що незручне гіпнотизованє нефаховим чоловіком і незвичайно сильне роздразненє мозку, викликане суґґестиєю, стоять в звязи з смертию і могли стати ся єї причиною; але може бути і так, що така слабовита особа, як в сїм случаю, особа так незвичайно вражлива на подразненя, могла також і в станї притомности згинути від душевного шоку. Фаховому лїкареви була би не приключила ся така нещаслива пригода. На всякий случай показує та пригода, що треба бути осторожним. Она показує, що нефахо-

армія зібрала ся тепер коло Ніян над рікою Ялу і стоїть там в укріпленім таборі. До неї прилучило ся ще то войско, котре привезено до Кореї в тій порі, коли прийшло було до морскої битви, і войско Чан-кіну. По всій імовірности можна вже за кілька днів сподївати ся нової битви, а від еї успіху буде й зависїти, яке становище займуть держави европейскі супротив того хіньско-японьского конфлїкту.

Перегляд полїтичний.

Угорска Делеґация приняла вчера без дискусиї кредит для окупованих країв і ухвалила вотум довіря для мінїстра Каляя. Буджет войсковий ухвалено також без зміни.

На зборах в Пільзнї, скликаних пос. о. Копицїньским на день 3 с. м. ухвалено противити ся загальному праву голосованя, а за то домагати ся знесеня правиборів і заведеня тайного голосованя.

Після автентичних інформаций нема межи Англїею а Францнею нїякого непорозуміня в справі мадаґаскарскій. Іменоване бар. Курселя французким послом в Лондонї мае бути доказом дружних відносин межи обома державами.

Новинки.

Львів дня 5 жовтня.

— Нова читальня „Просьвіти“. В селї Верхратї близько Рави повстала читальня „Просьвіти“ заходами о. Василя Плешкевича. Відкрите еї відбуло ся дня 22 вересня с. р. в красно умаєній канцеляриї громадский, в присутности численно зібраних селян, сьвітскої інтелїґенциї і двох душпастирів, що умисно прибули на се просьвітне торжество. Засїдане відкрив о. Плешкевич, поясивши присутним цїль читальнї. По тїй промові розказав о. В. Чернецкий з Сїльця, до чого то дійшли люди через просьвіту в сьвітї та що й Русинам не годить ся в темноті проживати, а о. Савойка, завідатель з Гребенного, розказав, що і в біднім селї може читальня красно розвивати ся. По відчитаню привітного письма від головного виділу товариства „Просьвіти“, вписало ся в члени читальнї 38 мужчин і 2 невісти. Головою вибранo одноголосно о. Плешкевича. Для читальнї верхратскої подарувала „Просьвіта“ значне число книжочок, а збільшили его дарунками ще й оо. Чернецкий і Савойка. По відсьпіваню многолїтя Цїсареви, закрив предсїдатель збори, а опісля всї присутні засьпівали „Мир вам братя“. За приміром Верхрати повинні піти й инші села в Равщинї, де дуже мало сельских читалень.

— Загальні збори стрийскої філїї „Просьвіти“ відбули ся дня 27 вересня с. р. На них здавав видїл справу зі своеї дїяльности за час від перших загальних зборів в серпни 1892 року до послїдних часів. В тих двох роках уряджувала філїя у себе в Стрию популярні виклади, відчити, декламациї і сьпіви для міщан і селян, а також закладала читальнї на провинциї. Заходами філїї оживлено читальнї в Лисятичах і в Дашаві (з переміною їх на читальнї „Просьвіти“) і на Ланах стрийских, а основано нові на статутї читалень „Просьвіти“ в Семигинові, де в торжестві відкритя еї взяли участь яко делеґати видїлу др. Євг. Озаркевич і о. Ол. Бобикевич; в Яйківцях в повітї жидачівскім, в Стиняві вижній, в Любінцях, в Жулинї, Грабівци і Довгім. Крім того заходами філїї „Просьвіти“ засновано на взір „Зорї“ львівскої „Міщаньску Бесїду“ в Стрию, котра скоро по завязаню числила по-над сотку членів. Після виказу з головного видїлу членів „Просьвіти“ було з кінцем 1893 року в повітї стрийскім 229 а в жидачівскім 127, а через філїю приступило від часу завязаня еї 93 членів, між тими 23 з міста Стрия. Приходу мала філїя до кінця 1893 року з членьских вкладок (т. е. 15% від тих членів „Просьвіти“, котрі вкладки річні складали у філїї) 133 зр. 93 кр. Сего року мала філїя надзвичайний дохід 45 зр. яко дар від стрийского товариства задаткового, котре удїлило сю суму на внесене члена заряду о. Федусевича, катихита ґімназиї. — До видїлу нового вибрані о. Федусевич яко голова, відтак проф. Ів. Вахнянин, др. Олесницкий, А. Могильницкий, о. Горалевич, о. Ол. Бобикевич і п. Бойкевич зі Стрия видїловими, а селяне Василь Кухар з Угерска, Гудик зі Станькова і Мелник з Довгого заступниками. Многозаслужений патріот проф. Ст. Дубравский заздалегідь випросив ся від вибору з причини свого віку.

— Канцелярия товариства „Просьвіти“ у Львові просить впв. членів товариства, щоби зволили залеглі вкладки членьскі за минувші роки як також за рік 1894-ий вирівнати, в як найкоротшім часї, бо дальші книжочки товариства будуть висилати ся лише тим членам, котрі не залягають з вкладками. При сїй нагоді подае ся до відомости членів, що календар „Просьвіти“ на рік 1895, яко книжочка 1 і 2 на рік 1895, буде розсилати ся членам в другій половинї місяця грудня 1894 р. Хто з членів хотїв би скорше одержати календар, мусить зголосити ся.

— Товариство „Власна Поміч“ основало ся в селї Рожнові повіта снятиньского. Дня 30 вересня відбув ся перший загальний збір при участи 35 членів, а головою товариства вибрано о. декана Михайла Заревича місцевого пароха. Товариство, основане на статутї доповненім о. Николаем Бачиньским з Милованя, мае услівя розвитку.

— Женьска семинария у Львові пращала дня 30 м. м. свого директора п. Людвика Дзедзицкого, іменованого інспектором краєвим. П. Дзедзицкий був сїм лїт директором закладу і своїм благородним обходженем зискав собі симпатию у товаришів і учениць. По богослуженю в каплици закладу, зібрали ся в гарно пристроеній сали учениці закладу, де в честь директора сьпівали, деклямували і пращали его промовами. В імени учениць рускої школи вправ промавляла Савчаківна по руски, а еї промову закінчив хор сьпівом „Многая лїта“. П. інспектор дякував щиро за сердечне пращане і ученицям і всїм учителям та учителькам.

— Друга весна. На площи галицкій у Львові декотрі каштани зацвили другий раз і покрили ся зеленим листем.

— З салї судової. Сими днями суд присяжний в Тернополи судив шістьох господарів з Клещави за то, що вбили Олексу Воробія. Той Воробій закрав ся був в ночи до комори Підодворного. На крадежи зловили его і покарали его за остро, бо злодїй до трьох годин помер. Оборонцї своїми промовами ослабили обжаловане так, що суд увільнив тих шістьох господарів від вини.

— Біла комната. Всякі непевні люди в Америцї, що хотять жити недозволеним промислом, найбільше боять ся темницї. Але чоловіколюбцї кажуть, що не годить ся і найбільшого розбишаку карати темницею. В державі Іллїнойс так довго

ві люди не повинні брати ся до гіпнотизованя, що з гіпнози не треба робити забавки та що не треба піддавати чогось, що ум дуже зворушае. Впрочім есть в Австриї декрет з 26 жовтня 1845 р, котрий дае право лиш лїкарям уживати „маґнетизму“ (гіпнози), а нефаховий чоловік може бути караний.

„Повисша замітка, що можна умерти від чужої або власної суґґестиї, може видати ся неодному нефаховому чоловікови, а навіть лїкареви неможливою. Слїдуючий випадок, якого я сам в моїм житю був свідком, дае менї право, обставати при моїм. Одна незвичайно вражлива особа на моїй клїницї, запавша через гіпнотизоване в глубокий сомнамбулїзм, вмовила в себе (автосуґґестия), що она отроїла ся і мусить умирати і почала нараз так дуже нидїти і спадати з тїла, що я мусїв еї гіпнотизувати і в гіпнозї увільнити еї від того вмовленя в себе. Тут показала ся в клясичний спосіб сила впливу душевних чинників на житє тїла. Такі досьвіди показують, що то не конче належать до байок такі повірки як н. пр. то, що дуже нервові особи заповідають наперед свою смерть, або що коли хтось зробив другому щось злого, а той другий завізвав его на означений день перед суд божий, то той, що зробив щось злого, умирае дійстно в тім означенім дни“.

До сих послїдних слів славного психіятра мусимо тут ще додати, що такі самі наслїдки бувають і з фальшивої присяги, а се поясняе нам факт, звістний з давна давен, що люди, котрі зложили фальшиву присягу, умирають в так короткім часї, що то зараз кождому впадае в очи.

Професор Б е н е д і к т каже знову: З розумними людьми не треба аж спорити, що нема нїякого ясновидженя. Але бо Саламонївна робила з себе ясновиду. Єї штуки, як знаходжене згуби, погляд на недугу легких брата еї гіпнотизера і т. д. дадуть ся лиш природним способом пояснити. Не треба бути аж науково образованим чоловіком, щоби зрозуміти, що в гіпнозї не можна зробити щось надприродного. Припустїм, що то все правда, що говорять о ясновидженю Саламонївнoї, то она лиш дурила цїле товариство, котре такими дурницями хотїло зробити собі славу в науцї. Коли медиюм знае, де суть сховані крадені річи, то хиба оно само їх в тім місци сховало. Або хиба чоловік при здорових змислах може подумати, що Саламонївна мала в гіпнозї знане штуки лїкарскої, хоч в станї притомнім зовсїм его не мала? Певно, що нї. Саламонївна вивучила ся насамперед з якоїсь книжки лїкарскої, як виглядають легки і як проявляе ся їх недуга, а відтак виступила з тим нїби то в якійсь гіпнозї. Я о тім сильно переконаний, що Саламонївна не була тогди загіпнотизована, коли продукувала ся з своїм знанем штуки лїкарскої. Що властиво було причиною еї наглої смерти, о тім не можна доти видати наукового осуду, доки нема судового справозданя з обдукциї. Може бути, що малокровну дївчину, котрої нерви частими досьвідами гіпнотичними були вже дуже розстроені, так зворушило „гіпнотичне представлене“, що аж від того смерть наступила.

Професор Ф о р е л ь з Ціриха, що був на з'їздї слїдителїв природи і лїкарів у Відни, читаючи опис „чудес“ Еллї Саламонївної, і запитаний, що о них думае, так сказав: Такі „несотворені річи“ як вмовити в когось, що він дитина, або що він забув рідну мову, котрі нефаховий гіпнотизер доказував на біднїй Елли, належать до звичайних досьвідів гіпнотичних, о котрих правдивости не можна сумнївати ся. На питане, чи можна загіпнотизованому чоловікови випечи на долони студеною шпилькою більшу рану, як то Найком зробив Елли, признав Форель, що такі досьвіди суть, що правда, дуже рідкі, але у „добрих сновидів“ удають ся; він сам переконав ся о тім на власні очи. На питане, чи можлива річ, щоби Елля могла відшукувати згублені річи і видїти щось в гіпнозї, що дїе ся здалека від неї — взяв Форель до руки оловець і зробив на папери знак запитаня та сказав: Я на то все кладу великий знак запитаня. Я можу лиш то сказати, що коли в моїх очах роблено подібні проби, то они всї не удали ся. Впрочім такі річи розповідають люди, котрі вже згори, наперед, готові всему повірити. Нехай ті всї, що підписали протокол в Тужері, докажуть насамперед, що они не були вже наперед готові всему повірити. Коли зійшла бесїда на смерть Еллї і еї причину, сказав др. Форель: Нема нїякого сумнїву, що такий конець може прийти особі, котра есть легко приступна для суґґестиї і сама тяжко нездужае. Случаї смерти в гіпнозї суть звістні; також і Бернгайм в Нансі згадуе про них. На всякий случай було то дуже зле, що нефаховий чоловік — може й несьвідомо — піддав Еллi образ туберкольози, отже недуги, котра може була й у неї самої. Лїкар може гіпнотизувати й умираючого, бо він знае его стан і не буде піддавати ему страшного образу недуги, що его з ніг звалила. Досьвідний лїкар піддасть тому, котрого гіпнотизуе, певно лиш полекшу. В науцї нема вже нинї сумнїву о впливі суґґестиї і я не можу нїяк на то згодити ся, що професор Бенедікт против того підносить. (Проф. Бенедікт, віденьский лїкар від недуг нервових, противить ся лїченю недуг нервових за помочию суґґестиї). Лиш не треба, щоби нефахові люди брали ся до гіпнотизованя, бо

протестували против темниць, поки правительство їх не скасувало. А що там не вільно злочинців дуже остро карати, то директор одного закладу поправи в Йолієт придумав на найбільших злочинців невинну, ясну келію, звану білою комнатою. Далеко від закладу і від будинків варстату стоїть дім з одною великою комнатою о грубих стінах. До неї паде сьвітло з гори, але неба не видко. В комнаті нема нічого, лише ліжко, на котрім злочинець мусить спати, коли инші працюють. Ціла комната велика, а біла і ясна, аж за очи хапає. Прикутий до довгого ланцуха може по ній проходжувати ся злочинець і думати, що хоче, бо там тихо як у гробі. Дивний вплив робить та комната на злочинців. У тій тишині і серед білих стін не можуть довго видержати. До години звичайно кождий зміняє ся і чує ся тяжко хорим; отже й просить, на чім сьвіт стоїть, щоби его помилували. Кілька годин побуту в тій білій комнаті привело не одного злочинця до розуму. Тут кара лежить в муці душевній злочинця, оставленого своїм власним думкам.

Господарство, промисл і торговля.

Хліб і домішка до него.

Хліб єсть для чоловіка одною із найважнійших пожив, а длячого? — о тім можна би богато говорити; ми скажемо на то лиш коротко приповідкою: длятого, бо „хто має хліб в торбі, сідає на горбі", значить ся, може „сїсти і попоїсти". Хліб єсть важний длятого, що має в собі богато поживних частий, що може довше держати ся, як кожда инша страва і що его можна легко і вигідно носити з собою а ще лекше їсти: просто із жмені та в рот. Але й длятого річ дуже важна, щоби хліб був добре спечений. А то у нас буває дуже часто, що наші сільскі господині, — не у гнів їм сказавши — таки не уміють доброго хліба спечи. Ну, ми їх не думаємо тут учити, як печи хліб, бо хоч би ми й намалювали тут діжу або корито, чи як де кажуть — нецки, та лопату і піч і розписали ся на всї застави, то все таки они би ще не були з того мудрі, бо на то треба ще й практики. Але таки кортить нас сказати кілька гадок; може они на що придадуть ся.

Що хліб пече ся з житної, ячмінної і кукурузяної муки, о тім кождий знає; але й то кождий знає, що у нас дуже мало на то зважають, яка та мука, з котрої має ся печи хліб. Отже треба насамперед зважати на то, щоби мука не мала в собі якої шкідливої домішки. Збіже на муку повинно бути дуже чисте, не повинно в нім бути анї маток, анї кукілю, бо мука з такого збіжа єсть шкідлива здоровлю; від хліба з такої муки люди хорують. Мука на хліб не повинна бути за грубо мелена, бо тогди хліб єсть трудно стравний. Тісто на хліб повинно добре викиснути, повинно бути добре вимішене, щоби в нім не було грудок муки а наконець хліб повинен бути добре випечений, щоби не був гливкий, щоби не мав закальцю, бо тогди він трудно стравний і шкідливий здоровлю.

Та вже би хліб якось упік ся, коби лиш було з чого. Отсе то й найважнійша річ. Ну, як таки зовсїм нема з чого, то й нема на то ради; але коли єсть трошки, то можна порадити, щоби було більше. Найлїпший, бо найпоживнійший єсть хліб житний. Коли-ж нема досить житної муки, то люди радять собі в той спосіб, що домішують до него, як де в яких сторонах, муки ячмінної, кукурузяної, гороху, фасолі або бараболь. На отсю домішку іменно, хочемо тут звернути увагу. Про домішку муки ячмінної і кукурузяної не будемо говорити, бо се загально звістна річ. Домішка гороху і фасоль була би дуже добра, коли-б насамперед наші господарі мали подостатком сего зерна стручкового, а відтак коли-б з него можна вигідно робити муку. Але коли нема гороху та фасоль, то буває досить бараболь. Остають ще бараболі на домішку.

Найновійші розслїди показали, що домішка бараболь до хліба єсть дуже добра, що хліб такий єсть і поживний, і смачний і добре держить ся, скоро єсть добре упечений. І наші ґаздині знають, що добре єсть домішувати до хліба бараболь, лиш звичайно не уміють они того добре зробити і длятого хочемо тут дещо о тім сказати. Бараболь можна домішувати до хліба або сирих або варених. Коли уживає ся сирих бараболь, то треба їх обібрати і утерти на терку, З того можна мати двоякий пожиток: утерті бараболї можна витиснути і з витисненої части зробити бараболяну муку, лиш треба кілька разів наливати ей чистою водою і відтак, коли підстоїть ся, зливати, щоби мука була біла; ту муку, коли висхне, можна заробити з яйцем на тверде тісто і утерти на терку та висушити і відтак можна его варити, чи на молоці, чи яким иншим способом. Другу же часть тертих бараболь уживає ся до хліба; додає ся до неї муки, води і квасного тїста та розчиняє ся як на хліб, а відтак замішує ся вже житною мукою. Коли-ж уживає ся варених бараболь, то треба, щоби они насамперед варили ся без лупини, а відтак, щоби були дуже добре подушені, так, щоби в них не було анї одної грудочки; найлїпше утерти їх в макітрі, а відтак, з мукою розчиняти на хліб. Бараболь у наших господарів буває звичайно подостатком, то-ж домішка їх до хліба й оплатить ся.

Ще на одно звернемо увагу: хліб розчинений на сирватцї, або дзері, єсть не лиш смачний але й дуже поживний. В декотрих сторонах нашого краю дзер просто марнує ся так, що аж гріх і гидко — дївчата і жінки миють собі ним голови. Голову преці можна обмити водою і милом, а дзер лїпше зужиткувати на поживу, чи то на т. зв. борщ дзеровий чи на домішку до хліба.

— **Що робити, щоби стіни не замакали від дощу?** На то єсть богато способів, але они по найбільшій части богато коштують. Найпростійшим і найдешевшим способом єсть отсей: Відповідно до величини стіни бере ся кусень твердого простого мила і розпускає ся его в мягкій воді, котра не має в собі вапна н. пр. вода з ріки або ставу і дощівка, і тою мішаниною запускає ся стіну підчас погоди, коли она зовсім суха. Мило діставшись в стіну, гусне і твердне в ній по випарованю води і тим способом хоронить ei від вогкости підчас слоти. Спосіб не конче дорогий і можна его спробувати.

— **Що робити, щоби знаряди господарскі не ржавіли?** Зелїзо у вогкости втягає в себе кисень, складову часть нашого воздуха і з него робить ся тогди ржа; кажемо тогди: „зелїзо ржавіє", значить ся, оно тратить свій полиск і стає зверха рудаве. Ржа їсть зелїзо. Щоби охоронити знаряди господарскі, як н. пр. лемеші та чересла в плугах і т. д. від ржі, треба їх помастити смаровилом, котре робить ся з трох частий сала і одної части живиці. Всї знаряди господарскі мастить ся тим смаровилом, а за помочию щіточки або просто якимсь платком. То смаровило треба зробити наперед і мати его під рукою, щоби ним особливо під зиму, мастити всї знаряди господарскі, заким має ся сховати їх на зиму. Мастьта не допускає кисня до зеліза і оно не ржавіє.

— **Як направляти предмети з литого зеліза** (чугуна або спіжу?) Коли якась посудина або якийсь знаряд з литого зеліза пукне або зломить ся, то не треба его зараз викидати, бо можна его направити і ще дальше уживати; а робить ся то слїдуючим способом. Бере ся дві части сальміяку (єсть то сполучене амоняку з хльором, складовою частию соли), одну часть сїрки і 16 частий опилків зеліза, (тим лїпше, чим они більше мілкі) і мішає ся їх докладно. Ту мішанину найлїпше утовчи і перемішаuи в моздірі та сховати на сухім місци, бо в противнім случаю зібе ся в груду. До ужитку бере ся до одної части тої маси, ще 20 частий опилків зеліза і розрабляє ся з водою на густу масу. Ушкоджені части литого зеліза мастить ся сею мішатиною в тім місци, де оно ушкоджене і стулює ся їх разом, щоби маса добре ствердла, що настає вже по короткім часї.

они не знають ся на тім, як ділають поодинокі органи людского тїла. Як лїкарскою гіпнозою можна в случаях недуги дійстно помогти, так гіпнозою нефахових людий, що роблять собі з неї забавку, можна зашкодити. З мозку свого ближнього не треба робити собі забавки".

Др. Шварц з Будапешту каже: Коли Елля мала дійстно то говорити в гіпнозі, чого перед тим не вивчилась, і хтось каже, щоби вірити в то, що все ei знане брало ся у неї підчас гіпнози десь з воздуха, то се глупота і обманьство. Коли гіпнотизери могли доси показувати щось нїби аж чудесного, то всеж таки розходило ся при тім лиш о сконцентроване якоїсь здібности, якогось змислу в одну точку. Загіпнотизовані чули якийсь шум, якого ми не чули, але все-таки був то шум; они виділи щось так делїкатного, чого ми не могли доглянути, але все-таки они щось виділи. В мозку не може бути нічого, що насамперед не дістало ся якимсь способом до мозку. Коли загіпнотизована знайшла десь сховані, крадені річи, то або она сама там їх поклала, або знала о тім; коли они здалека описує якусь недугу, то не-може зробити того, не приготовившись наперед до того.

Радник санїтарний в Будапештї др. Чернатоний пригадує, яке мнїнє дала рада санїтарна в 1880 р., коли до Будапешту приїхав був гіпнотизер Ганзен і хотів там показувати свою штуку. Се мнїнє єсть так поучаюче, що уважаємо за відповідне навести тут его дословно:

З'явища, звані маґнетичними, які викликує Ганзен і другі т. зв. маґнетизери, треба уважати за хоробливі прояви людскої системи нервової, котрі в науцї лїкарскій суть описані яко добре знані недуги нервові і називають ся після степеня свого розвою: гістерия, епілепсия каталепсия, атаксія, сомнамбулїзм. Поодинокі люди мають більше або менше виразний наклін до згаданих недуг, а в такі случаю повстають они або самі з себе, або через внїшні впливи як: страх, несподїванка, зворушене ума, велике розбуджене уваги і фантазиї, а також через деякі манїпуляциї маґнетизерів: гладжене, натискане на деякі части тїла і т. д. Подібні впливи можуть у людий, що мають наклін до того, викликати танець сьв. Вита, епілепсию (падавицю, хоробу сьв. Валентия) і инші корчі. Досьвід учить, що у людий, у котрих такий хоробливий стан проявив ся наслїдком якого небудь впливу, наклін до подібних проявів і до більшого розвою недуги нервової ще збільшає ся. Досьвід учить також, що коли люди, котрі мають наклін до того, дивлять ся на подібні недуги, то й самі дістають таких недуг а річ певна, що такий хоробливий стан може закінчити ся смертию. Зваживши то, що маґнетичні представлення опирають ся дійстно на хоробливих проявах, не можна припустити, щоби яке правительство або яка власть, давала позволене на них взагалі, а особливо для забави; зваживши дальше, що викликуванем хоробливих з'явищ здоровлє дотичних осіб може бути загрожене в таким степени, що его наперед годї означити, а навіть може під певними услівями шкодити тим, що на них дивлять ся: треба викликуванє їх і представлюванє уважати і осуджувати так само як і дожде инше шкоджене здоровлю чоловіка".

ТЕЛЄҐРАМИ.

Париж 5 жовтня. Казимир-Періє підписав декрет, іменуючий бар. Курселя амбасадором в Льондонї; Декре поставлений до диспозициї при мінїстерстві для справ заграничних.

Рим 5 жовтня. Аґенция Стефанього доносить з Токіо, що італїяньский посол одержав від японьского правительства обовязуюче приречене, що Японцї не возьмуть ся до нїяких воєнних кроків против Шанґаю.

Петербург 2 жовтня. Цар і его родина прибули до Ялти.

За редакцию відповідає **Адам Креховецкий.**

ІНСЕРАТИ.

З друкарнї В. Ловиньского під зарядом В. І. Вебера.